

ма. Оваква историјско-геолошка анализа је врло значајна јер је на овом сабору трасирана црквена позиција РЦ у многоме измењена у односу на ранији приступ.

У библиографији су побројани извори које је аутор користио при изради ове студије, а чији списак, сам по себи, представља велики допринос могућности дубљег разумевања и темељног бављења овим питањима. Николић је остварио увид, користио и анализирао обимну и вредну

архивску грађу која у највећем броју случајева до сада није била адекватно истражена нити презентована. На списку необјављених извора налази се чак 414 јединица. Овај списак, заједно са подробним списком објављене грађе, отвара могућност другим истраживачима да се убудуће позабаве бројним посебним аспектима међухришћанског дијалога на овим просторима.

Александар Ђаковац

Зоран Крстић, Црква у друшћву: у прошлости и садашњости

Пожаревац : Епархија браничевска,
Одбор за просвету и културу ; Крагујевац : Каленић, 2014
142 стр. ; 21 cm
ISBN: 978–86–87329–31–7

Књига професора Крстића, протопрезвитера-ставрофора, ванредног професора на Православном богословском факултету Универзитета у Београду и ректора Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу, чији су рецензенти проф. др Ненад Милошевић, проф. др Ненад Ђурђевић и др Мирко Благојевић, представља зборник концепцијски одабраних студија из области хришћанске социологије које су раније објављене у различитим

научним часописима. Студије су подељене у три целине. У првој, названој „Прошлост“ налазе се студије „Аполитичност паганске религије и хришћанства“, „Верска толеранција у време цара Константина и данас“ и „1700 година Миланског едикта“. У другој целини, насловљеној „Садашњост“ налазе се студије: „Црква и европске интеграције“, „Мисионарска делатност у прошлости и садашњости“ и „Клерикализам и лаицизам“ – две крајности у раз-

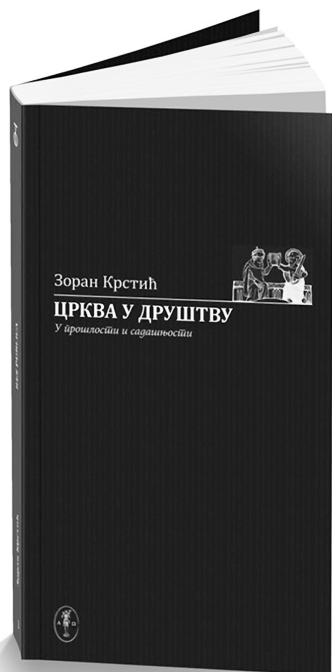
умевању служби у Цркви. Трећу целину чине студије које се баве питањем предања свештених канона: „Права ктитора као изазов црквеном поретку“ и „Ванвременска актуелност канонског предања Цркве на примеру канона Прводоругог помесног цариградског сабора“.

Књига је настала у време прославе јубилеја Миланског едикта, што је и представљало једно

од *надахнућа* за њено објављивање, пошто *Милански едикт* представља почетак *наше* културе, *наше* погледа на свет, стварања *наших* културних, антрополошких, социолошких и политичких модела и концепција. Крстић наглашава да је тај наш свет, током седамнаест векова,

доживео велике трансформације које су биле толико значајне и дубоке да се може поставити питање да ли је овде реч о једној истој култури или о више култура

које се међусобно надовезују али и суштински мењају и поричу. Крстић разматра проблеме настале у различитим периодима те трансформације, посебно се осврћући на савремено доба када је модерност довела под знак питања дотадашње разумевања (и саморазумевања) хришћанства и посебно Цркве. Аутор сматра да ова трансформација не представља нешто туђе и страно, већ да је она, напротив, интегрални део нашег наслеђа. Прагматични менталитет је класичну метафизику показао бескорисном, иако су праксе које су тако много обећавале доведене у питање разочаравајућим економским резултатима комунизма и небројеним жртвама фашизма. Поставља се питање како и на који начин верујући људи треба да се носе са убрзаном променљивошћу нашег доба. Већина се у томе не сналази најбоље, најчешће одлазећи или у крајност апокалиптичког песимизма који води отвореном непријатељству према савременом друштву, или повлачењу из света и стварању сопствене паралелне реалности. Крстић овакве тенденције види као деградацију Цркве на ниво секте, пошто основно обележје Цркве није уклањање од света већ тежња да свет преобрази. Управо је суочавање са овом проблематиком и циљ који је аутор поставио. Верујући људи, а међу њима најпре свештенослужитељи и теолози,

позвани су да на креативан начин теолошки промисле различите појаве својствене савременом свету, без претераног романтичног очаравања временима која су прошла и без резигнације према новим културним моделима који данас преовладавају. Свака епоха и свака култура је Божија и ниједна то није. Јеванђељска порука треба да буде мера којом се мери свака епоха, док мерење савремене епохе прошлим не доприноси разумевању истине Јеванђеља већ јој напротив штети.

Проблем инкултурације хришћанства је данас већи него што је икада био, управо због тога што је савремено хришћанство обременено наслеђем прошлости које је данас готово у потпуности трансформисано или одбачено. Антички идеали породице, васпитања, пристojности итд. који су током историје добили свој хришћански израз, данас су често тешко примењиви и неоствариви. Уколико теологија покуша да простим позивањем на ауторитет наметне схватања која су одбачена и која савремени човек сматра превазиђеним и која то *често* и јесу, доживеће неуспех и одбацивање. Ако се резигнирано повуче из дијалога са савременим светом, постаће неспособна да се обраћа човеку данашњице и да му пренесе благу вест. Ако му и говори, обраћаће му се језиком који он не разуме не због специфично-

сти терминологије, већ због употребе означитеља друштвених реалности које више не постоје. Такође ће пропустити да савременом човеку укаже на онтолошки значај који Јеванђеље има за њега овде и сада, као и у било ком времену и култури. Пропустиће да обави свој најважнији задатак – проповед Јеванђеља свему свету. Иако ће можда говорити анђеоским језиком (1. Кор. 13, 1) или ће мислити да њиме говори, теологија ће остати нема пред човеком данашњице коме ће се обраћати архаичним језиком и неразумљивим симболима.

На овакве опасности и искушења указују студије професора Крстића. Више од тога, он указује и на могуће путеве и модалитет превазилажења овакве ситуације, нудећи читаоцу могућност аутентичне јеванђељске икономије не толико као снисхођења већ пре као стварне бриге за спасење човека и читаве творевине.

Теме обрађене у овој књизи још дуго ће – и све више – бити у жижи теолошког интересовања. Због тога су студије у њој ванредно интересантне како за студенте теологије и друштвених факултета, тако и за све оне који теже дубљем (теолошком) разумевању темељних антрополошких, културних и социолошких реалности нашег доба.

Александар Ђаковац